

MAKTABGACHA TA'LIM TARBIYALANUVCHILARIGA CHET TILINI O'QITISHNING ASOSIY TAMOIYILLARI

Saidova Fazilat Abdulahad qizi
NamDU magistranti Supervisor
NamDU Katta o'qituvchisi
Jalolov Sherali

Annotatsiya: *Ushbu maqolada yosh o'quvchilarga lug'atni o'rgatishning asosiy tamoyillari va dars sifati va o'quvchilar bilimni oshirish uchun o'qituvchilar uchun qo'shimcha maslahatlar haqida ma'lumot berilgan. Bundan tashqari, to'rtta asosiy texnika aniqlangan va klasterlar bilan tasvirlangan.*

Kalit so'zlar: *og'zaki til, yosh o'quvchilar, suhbat, bolalar, usul, texnika, so'zlar, tovushlar.*

Biz ba'zan tilni og'zaki til deb ataymiz, uning o'ziga xos jihatlari bor, ular orqali odamlar bir-biri bilan muloqot qiladilar. Dastlab, har bir shaxs o'z tillarini birinchi navbatda onasi va atrofidagi odamlarning yordami bilan egallaydi, bu vaqtda ular og'zaki ko'rsatmalarga amal qilish, suhbatni davom ettirish, savol berish va javob berish qobiliyatiga ega.

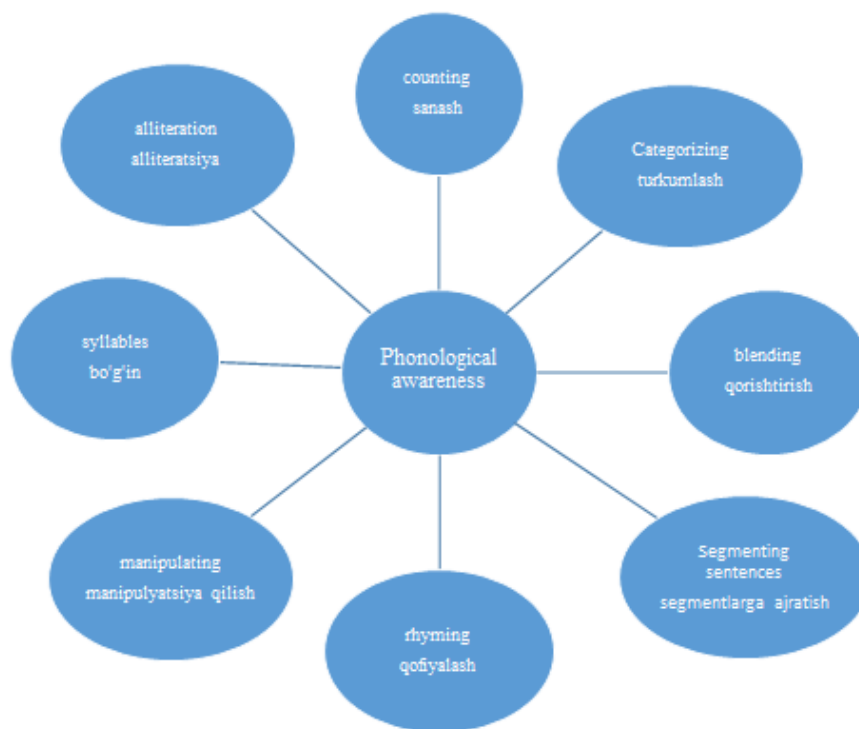
Bola bilan suhbatlashish og'zaki til rivojlanishini qo'llab-quvvatlashning eng yaxshi usuli hisoblanadi. Bu yerda bola eshitadigan va ishlatadigan og'zaki tilni kengaytirishning uchta yoki undan ortiq misollari keltirilgan.

Quyida til o'rganishdagi muhim bo'lgan tamoyillar ko'rib chiqiladi hamda ular misollar, o'yinlar tariqasida ko'rsatib o'tiladi.

1 Fonetika - bu og'zaki tilda alohida tovushlarni hosil qilish va bu tovushlarning tildagi o'ziga xos yozma harflarini tasavvur qilish qobiliyati. Bolalar bog'chasida bolalar harflar va ular ifodalovchi tovushlar o'rtasidagi munosabatni o'rganadilar, so'ngra oddiy so'zlarni o'qish uchun tovushlarni aralashtiradilar.

Sirli o'rganish sumkasi: Xuddi shu tovush bilan boshlangan narsalarni to'plang. Har bir narsani sumkadan tortib oling va bolaga buyumning nomini bering. Barcha elementlar olib tashlangandan so'ng, boladan har bir element nomidagi tovush va harfni aniqlashini so'rang. Sirli sumkadagi narsalardan foydalanib, ko'ngilochar to'qimaviy hikoyani aytib berishga harakat qiling.

2 Fonologik xabardorlik fonemalardagi har bir tovushni aniqlash, bilish va boshqarish qobiliyatini bildiradi. Fonologik ongning bir necha turlari mavjud, jumladan, sanash, qorishtirish, turkumlash qofiyalash (oxirida bir xil eshitiladigan so'zlar), alliteratsiya (takroriy boshlanuvchi tovushlar), segmentlarga ajratish. jumlar (gapdagi nechta so'zni aytish), bo'g'inlar (so'zlarning qismlarini ajratish) va fonemalarni manipulyatsiya qilish (so'zlardagi tovushlarni qo'shish, o'chirish yoki almashtirish). Ularning barchasini og'zaki mashq qilish mumkin.

1-rasm. Fonologik xabardorlik turlari

3 Topishmoqlar - biror narsani (yoki kimnidir) nomini aytmadan tasvirlaydigan she'rlar. Topishmoqning maqsadi aldamchi tarzda tasvirlangan ob'ekt, shaxs yoki g'oyani taxmin qilishga urinishdir. Buni yanada sodda va juda oson qilish uchun Oddiy topishmoqlar yoki she'rlar yarating va ularni bola bilan birga o'ting. Keyinchalik, topishmoqlar yoki she'rlarni boshlaganingizdan so'ng, bolaga qofiyali so'zni to'ldirishga ruxsat bering. Yodda tutingki, qofiya so'zlari oxirida bir xil bo'lishi kerak.

Men go'zalman, osmonda.

Men sehgarmen, lekin men ucha olmayman.

Men odamlarga omad, ba'zilarga boyluk keltiraman. Oxirimdagi bola hohlaganini qiladi.

Men nimaman?

4 O_uquvchining o_uqish va o_uqilganni tushunish qobiliyati uchun lug_uat bilimi muhim ahamiyatga ega.

Bog'chadan tashqari muhitda va bolalar bog'chasida bolalar har kuni kashfiyot va o'qish orqali yangi va noma'lum so'zlar bilan tanishadilar. So'z ma'nolari suhbat orqali mustahkamlanadi, bu so'zlar ma'noli ma'nolarda qo'llanilganda.

So'z bo'roni: kategoriyani (masalan, uy (home)) nomlang va bola ushbu turkumga (masalan, divan, oila, oshxona, yotoqxon, tom, devor (sofa, family, kitchen, bedroom, roof, wall)) tegishli qancha so'zni o'ylashini ko'ring. Yangi turkumdagi so'zlardan biri bilan davom eting (masalan, ona (mother)) va miya hujumi bilan bog'liq so'zlar (masalan, iliq, tabassum, ayol, g'amxo'rlik, (warm, smile, woman, care,)).

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Diamond, L. & Gutlohn, L. (2006). Vocabulary Handbook. Consortium on Reading Excellence, Inc.
2. Ruzmetova, D.A. Teaching vocabulary the basis for forming four main skills. 2016. p 15-17.
3. A.W. Frisby (1957), "Teaching English", The English Language Book Society and Longmans Green and Co., p.98.
4. Alternative formats for evaluating content area vocabulary understanding. Michele L. Simpson. Testing a student's full grasp of a concept requires some different vocabulary tests. Here are some approaches that are easy to use in the classroom. Journal of Reading (31: 1, October 1987), pp. 20_27.
5. Coady, J. (1997). L2 acquisition through extensive reading. In J. Coady and T. Huckin, (eds.). Secondary language vocabulary acquisition. (225-237). New York: Cambridge University Press.